

TOMÁŠ ČERVENKA, VELKÁ FRANCOUZSKÁ REVOLUCE VE FILMECH

Fakulta humanitních studií FF UK, Praha 2017, 103 stran + 31 stran příloh

Oponentský posudek

Tomáš Červenka si za téma své bakalářské práce zvolil obraz Velké francouzské revoluce ve filmové tvorbě. Takové rozhodnutí ústrojně zapadá do stále intenzivnějšího analyzování historické paměti, charakteristického jak pro současnou historiografii, tak publicistiku – vždyť naše způsoby vztahování se k minulosti prošly v posledních desetiletích fatálními proměnami. Zdaleka to už nejsou jen historici, kdo se cítí být povolán zkoumat funkci dějin ve smyslu jejich interpretací a reinterpretací vázaných na aktuální současnost – a nestálých stejně jako tato současnost. Obzvlášť markantní je tento posun v rámci domácího bádání. Zatímco ještě před deseti či dvaceti lety byl „druhý život“ historických událostí či osobností vnímán zejména v kruzích zdejších historiků jen jako jakýsi přídavek ke zkoumání „autentických“ dějinných reálií, jako jakýsi nežádoucí sediment, jehož odstraněním se vyjeví ona kýžená „pravdivá“ podoba dějin, dnes je situace zcela jiná. Výzkum historické paměti a jejích zdrojů – ať už jde o beletrii, dramatickou tvorbu, písňové či básnické texty, výtvarné umění a v neposlední řadě také film – se již plně etabloval jako svébytný a plnohodnotný směr bádání a sekundární obraz historických událostí je sám o sobě tématem, které je zkoumáno se stejným důrazem jako ony „skutečné“ dějiny. Ba naopak – mnohdy jsou to právě analýzy proměnlivé historické paměti, co zpětně dokázalo zpochybnit kdysi neochvějnou víru v objektivní poznání a rekonstrukci minulých dějů v takovém smyslu, který by mohl být pokládán za jediný správný a trvale závazný.

Zkoumání historické paměti – a v přímé souvislosti s ní pak zejména historických filmů, které mají už po více než sto let pro její podobu vpravdě fatální význam – přineslo řadu zajímavých zjištění, cenných metodologických inspirací i zobecnitelných závěrů. Za jeden z nejdůležitějších nepochybně můžeme označit (zjednodušeně řečeno) chápání filmu jakožto svébytného historického pramene, vypovídajícího přednostně o době, v níž byl natočen, spíše než o době, o níž byl natočen. Film jako otisk dominujícího dobového diskurzu, který je dvojnásob patrný, jde-li o film zasazený do historie, jež je více či méně cíleně přizpůsobena hodnotám, které film chce (v bezprostřední návaznosti na dobu svého vzniku) komunikovat směrem k divákovi – to je i jedna z klíčových tezí díla Maartena Perebooma, profesora historie na univerzitě v Salisbury v Marylandu, s jehož náhledy na historický film je autor

předložené bakalářské práce důkladně obeznámen – a jimiž se i nechal, jak sám uvádí, tematicky a metodologicky inspirovat. Takové rozhodnutí se myslím ukázalo jako velmi šťastné. Kvalifikační práce, kterou Tomáš Červenka napsal, totiž představuje nade vší pochybnost mimořádně kvalitní příspěvek k poznání filmu jakožto obrazu minulosti, ale i otisku současnosti.

Zaměření práce na filmové zobrazování Velké francouzské revoluce pokládám za navýsost vhodnou volbu. Jde o téma v hrané filmové tvorbě široce reflektované prakticky od počátků kinematografie, což autorovi umožnilo vytvořit reprezentativní a celé sledované období poměrně kontinuálně pokrývající soubor filmů, s nimiž pracoval. Jde však i o téma vrcholně kontroverzní, jehož interpretace nabývají až extrémních a navzájem protikladných podob; jestliže sympatie tvůrců kupříkladu hned u prvního analyzovaného filmu patří hlavně nižším vrstvám francouzské společnosti, v době relativně nedávné se už kyvadlo jejich sympatií přehouplo na stranu zcela opačnou – totiž směrem ke králi, či přesněji řečeno přednostně ke královně Marii Antoinettě. Příčiny zdaleka nejen těchto odlišností dokázal Tomáš Červenka prozkoumat s obdivuhodnou znalostí souvislostí a kontextů, v nichž jednotlivé jím zkoumané snímky vznikaly – a to včetně brutálních střihačských zásahů, měnících původní vyznění díla a provázejících kupříkladu uvedení amerického snímku v ruském prostředí.

Práce je logicky a přehledně strukturována. Po obvyklých úvodních pasážích, v nichž autor osvětluje volbu tématu a způsob jeho uchopení, následuje vlastní jádro práce, rozdělené na „teoretickou“ a „praktickou“ část. První z nich nabízí na sekundární literatuře založenou stručnou, nicméně logicky koncipovanou rekapitulaci příčin, průběhu a dopadů Velké francouzské revoluce. Označení těchto pasáží za „teoretickou“ část může být vnímáno jako poněkud matoucí, protože pod takovým označením by čtenář spíše očekával jakýsi „přehled bádání“ – jinak řečeno rozbor zásadních odborných pojednání věnovaných interpretaci historických filmů, či alespoň těch z nich, která autor vnímá jako metodologickou inspiraci. Je však třeba dodat, že informace o metodologickém ukotvení práce v jejím textu nechybí (jakkoli jsou velmi stručné a zdaleka neobsáhly vše, co o odborné literatuře k tématu Tomáš Červenka nejen ví, ale co rovněž při svém uvažování o historických filmech v praxi uplatňuje). V následující „praktické“ části se už autor plně ponořil do analýzy celkem dvanácti reprezentativně zvolených snímků, aby svou studii uzavřel zajímavým přesahem – totiž kapitolou o počítačové hře věnované Velké francouzské revoluci. Pokládám za velmi dobré rozhodnutí, že právě oblast nových médií nezůstala opomenuta – tím spíše, že počítačové hry s historickou tematikou jsou dnes už svého druhu pokračováním filmu jinými

prostředky. Bakalářskou práci pak uzavírá stručný, nicméně výstižný a vše podstatné rekapitulující závěr.

Předloženou kvalifikační práci Tomáše Červenky pokládám za příklad velmi kvalitní studie, splňující všechny požadavky kladené na tento typ prací. Kromě předností, které jsem už zmínila v předchozích odstavcích, oceňuji i vhodně vybrané obrazové přílohy a především pak svižný a čtivý styl, jimž je práce napsána. Plně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat jako výbornou.

V Praze dne 2. září 2017

Doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.
Ústav českých dějin FF UK